

РІШЕННЯ № 127

Щодо неприпустимості використання матеріалів негласних слідчих (розшукових) дій у дисциплінарному провадженні щодо адвоката

«12» грудня 2025 року

с. Плав'я, Львівська обл.

Рада адвокатів України відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» забезпечує ведення Єдиного реєстру адвокатів України, у якому, зокрема, відображаються відомості про зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю, у тому числі за результатами рішень кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури.

За результатами аналізу дисциплінарної практики виявлено рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю, ухвалені з використанням як доказів матеріалів негласних слідчих (розшукових) дій (НС(Р)Д), отриманих у межах кримінального провадження.

З метою забезпечення однакового застосування законодавства та захисту прав адвокатів Рада адвокатів України роз'яснює таке.

Питання використання матеріалів НС(Р)Д у дисциплінарних провадженнях набуває особливої актуальності з огляду на гарантії адвокатської таємниці, закріплені в Конституції України та Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також на конституційні гарантії таємниці кореспонденції, визначені статтею 31 Конституції України.

Конституційний Суд України наголосив, що право на приватне та сімейне життя є засадничою цінністю, необхідною для повного розквіту людини в демократичному суспільстві, та розглядається як право фізичної особи на автономне буття незалежно від держави (Рішення КСУ від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012).

Стаття 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод визначає, що кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції. Органи державної влади не можуть втручатись

у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві.

Стаття 31 Конституції України гарантує кожному таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо.

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у справі «Ships Waste Oil Collector B.V. and Others v. the Netherlands» від 1 квітня 2025 року зазначив, що передання даних перехоплення для подальшого використання іншим органам становить окреме втручання у права, гарантовані статтею 8 Конвенції, відмінне від початкового перехоплення комунікацій.

Відповідно до частини другої статті 246 КПК України НС(Р)Д проводяться виключно з метою запобігання вчиненню тяжкого або особливо тяжкого злочину, якщо іншим способом одержати інформацію неможливо.

Частина третя статті 14 КПК України встановлює: інформація, отримана внаслідок втручання у спілкування, не може бути використана інакше як для вирішення завдань кримінального провадження.

Частина третя статті 15 КПК України додатково визначає: інформація про приватне життя особи, отримана в порядку, передбаченому КПК України, також не може бути використана інакше як для виконання завдань кримінального провадження.

Стаття 257 КПК України передбачає: якщо в результаті проведення НС(Р)Д виявлено ознаки кримінального правопорушення, яке не розслідується у даному кримінальному провадженні, то отримана інформація може бути використана в іншому кримінальному провадженні тільки на підставі ухвали слідчого судді.

Жодна норма законодавства не передбачає можливості передання результатів НС(Р)Д, отриманих унаслідок втручання у приватне спілкування, для їх використання в дисциплінарному провадженні щодо адвоката.

На практиці для легалізації передання результатів НС(Р)Д у дисциплінарне провадження використовуються письмові дозволи слідчого або прокурора, які посилаються на статтю 222 КПК України. Варто критично ставитися до таких дозволів.

Стаття 222 КПК України не надає права слідчому або прокурору передавати результати НС(Р)Д, отримані внаслідок втручання у приватне спілкування, для їх використання в дисциплінарному провадженні. Ця норма не

містить жодної згадки про можливість передання результатів НС(Р)Д поза межами кримінального провадження.

Положення частини першої статті 222 КПК України необхідно тлумачити в системному зв'язку з положеннями частини третьої статті 14, частини третьої статті 15, частини першої статті 257 КПК України, які однозначно забороняють використання результатів НС(Р)Д поза межами кримінального провадження.

Конституційний Суд України констатував, що принцип верховенства права вимагає суддівської дії у ситуаціях, коли співіснують суперечливі норми. У разі якщо норми нормативних актів рівної юридичної сили містять різні моделі правового регулювання, перевагу слід надавати спеціальній нормі (пункт 2.1 рішення КСУ від 18 червня 2020 року № 5-р(П)/2020).

Стаття 22 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлює, що адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката про клієнта, а також питання, з яких клієнт звертався до адвоката, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності.

Стаття 23 цього Закону гарантує збереження адвокатської таємниці. Зокрема, забороняється вимагати від адвоката, його помічника, стажиста, особи, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, надання відомостей, що є адвокатською таємницею.

Матеріали НС(Р)Д, отримані внаслідок втручання у приватне спілкування адвоката, можуть містити відомості, що становлять адвокатську таємницю. Використання таких матеріалів у дисциплінарному провадженні може призвести до порушення не лише прав адвоката, але й прав його клієнтів.

Використання матеріалів НС(Р)Д у дисциплінарному провадженні може порушувати право особи на справедливий суд, гарантоване статтею 6 Конвенції.

ЄСПЛ зазначив, що право на справедливий судовий розгляд має тлумачитися у світлі Преамбули Конвенції, у якій проголошено, що верховенство права є частиною спільної спадщини Договірних Держав. Свавільля тягне за собою заперечення принципу верховенства права й не може бути допустимим (справа «Grzęda v. Poland»).

КДКА, у разі ігнорування позиції щодо неможливості використання матеріалів НС(Р)Д стосовно адвоката, не виконує своїх зобов'язань здійснити ґрунтовний розгляд дисциплінарної справи, чим допускає порушення права особи на справедливий її розгляд.

З огляду на викладене, Рада адвокатів України, з урахуванням пропозицій членів Ради адвокатів України, керуючись статтями 55, 57 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Положенням про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, Положенням про Раду адвокатів України, Регламентом Ради адвокатів України, **роз'яснює наступне:**

1. Передання результатів НС(Р)Д, отриманих унаслідок втручання у приватне спілкування, та їх використання в дисциплінарному провадженні щодо адвокатів не має відповідної правової основи в національному законодавстві України, а отже, не є таким, що «відповідно до закону».
2. Стаття 222 КПК України у системному зв'язку з положеннями частини третьої статті 14, частини третьої статті 15, частини першої статті 257 КПК України не надає права слідчому або прокурору передавати результати НС(Р)Д для їх використання в дисциплінарному провадженні.
3. Використання матеріалів НС(Р)Д у дисциплінарному провадженні щодо адвоката суперечить статті 31 Конституції України, яка гарантує таємницю кореспонденції та дозволяє винятки лише з метою запобігти злочинам чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи.
4. Використання таких матеріалів у дисциплінарному провадженні порушує статтю 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (право на повагу до приватного життя та кореспонденції).
5. КДКА, у разі використання матеріалів НС(Р)Д як доказів, порушує право особи на справедливий суд, гарантоване статтею 6 Конвенції.
6. Використання матеріалів НС(Р)Д у дисциплінарному провадженні стосовно адвокатів має додаткові обмеження, пов'язані з гарантіями адвокатської таємниці, закріпленими в статтях 22, 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

КДКА під час ухвалення рішення в дисциплінарній справі не може порушувати принцип верховенства права, ґрунтуючи своє рішення виключно на доказах, використання яких у дисциплінарному провадженні не дозволено Основним Законом України та порушує конституційне право особи на таємницю кореспонденції.

Якщо дії адвоката є настільки ганебними та суспільно небезпечними, що відповідно до статті 31 Конституції України виправдовують втручання у право на таємницю кореспонденції, адвокат, за наявності для цього підстав, повинен постати перед судом, уповноваженим законом установити істину у кримінальній справі, у належній правовій процедурі.

7. Секретарю Ради адвокатів України про прийняте рішення повідомити адвокатів на офіційному вебсайті Національної асоціації адвокатів України.

Голова Ради адвокатів України

/підпис/

Лідія ІЗОВІТОВА

Секретар Ради адвокатів України

/підпис/

Ігор КОЛЕСНИКОВ